

Leman Şenalp

Leman Şenalp

Hasan S. Keseroğlu*

Öz

Ölüm yaşamın en büyük gerçeğidir. Belli bir alanda öncü olan kişilerinin ölümü ise daha geniş kitleleri etkiler. O kişi ölümüyle dar bir çevrede değil ulusal, uluslararası alanda anılır. Leman Şenalp Türk kütüphaneciliğinin anılmaya değer, unutulmaması gereken öncülerinden biridir. Sayın Şenalp'in yaptığı çalışmalar, değerbilir kişiliği ve düşünceleri bütün kütüphanecilere örnek olma özelliği taşımaktadır.

Anahtar Sözcükler: Leman Şenalp; Türk kütüphaneciliği; ölüm.

Abstract

Death is the greatest truth of life. The death of those who are pioneers in certain areas affects wider masses. The dead is memorialised not only in a narrow environment, but also nationally, internationally as well. Leman Şenalp is one of the foremost pioneers of Turkish librarianship. Şenalp's works, her appreciative personality and her thoughts should serve as an example for all librarians.

Keywords: Leman Şenalp; Turkish librarianship; death.

Yüksek tavanlı yapı içinde küçücük bir kadın. Elinde taşıdığı bir kâğıt. Birisine dudaklarını öne çıkararak birşeyler söylüyor. Küçük beden ve kollar üstünde büyük sayılacak bir baş. İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi (bugünkü Nadir Eserler Bölümü) Kütüphane Müdürü Leman Şenalp olduğu söyleniyor... Açıklama ardından bize dönüyor. “Merhaba” diyor. Merhaba'nın r harfine bastırıyor sanki. Konuşmalarında sözcükler tane tane, tipik bir İstanbul ağzıyla çıkıyor ama sözcüklerde bir ıslaklık hissi bulunuyor. Çıkan her sözcük karşındakine yapıyor izlenimi uyandırıyor.

Bir süre sonra Leman Hanımın emekli olduğunu öğreniyorum. Yerine Erol Pakin atanıyor. Leman Hanım, zaman zaman aynı odada oturduğumuz Jale Baysal'a uğruyor. Her zaman özenli giysisi, koluna taktığı ufak çantası ve “Ay Vallahi” “Sen çok yaşa” gibi kendine özgü “utangaç” gülümsemesiyle dile getirdikleri. Ama kütüphanecilik konularına karşı duyarlı ve taviz vermez tartışma ve konuşmaları.

Leman Hanımı hemen her kütüphanecilik toplantısında görüyorum... Gerektiği yerde söze katılıp açıklamalar yapıyor. Türk kütüphanecilik tarihi ve Türk kütüphanecilik eğitimi ve ulusal kütüphane kuruluş çalışmalarında yer almış olmanın deneyimiyle de dinleyenleri doyuruyor. Ama bir konuda asla geri adım atmıyor: Atatürk ve Atatürk'ün bu ülkeye katkıları

*Prof. Dr. Kastamonu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü. e-posta: keseroglu@kastamonu.edu.tr

Prof. Dr. Kastamonu University, Department of Information and Records Management

yönünde. Nitekim 2 ciltlik *Atatürk Kaynakçası*¹ hazırlıyor. *İstanbul Üniversitesi Yayınları Bibliyografyası*² hazırlamış, son cildi emekliliği ardından yayımlanıyor. *Özel kütüphane*³ *kataloğu*, *Kitap Yılı*,⁴ *Dünya Çocuk yılı*⁵ *Cumhuriyetin 50. Yılı*⁶ gibi kaynakçalar yayımlıyor. Bu yayınların internet teknolojilerinden çok önce yapılmış olduğu düşünülürse, çalışmaların ne denli önemli ve anlamlı bilgi kaynakları üretmek olduğunu anlayabiliriz.

Leman Hanım'ın Türk kütüphanecilik alanına önemli katkılarından birisi de yeni kurulmuş akademik disiplin alanında bir sözlük yayımlamasıdır. 1959 yılında yayımlanan "*Dört Dilde Kütüphanecilik Terimleri Sözlüğü*"⁷, kütüphanecilik alanında kullanılacak terimlerde birliği sağlamak, aynı terimle aynı şeyi ifade etmenin geliştirici yolunu açmak anlamı taşımaktadır. Bu girişimi Batı dillerindeki karşılıklarıyla birlikte vermek de kütüphanecilik alanına yapılacak çok büyük bir katkı anlamı taşır.

TKD İstanbul Şubesi olarak hazırladığımız 1991 yılındaki toplantıda hava sıcak olduğu için ceketsiz çıkıp açış konuşmasını yapmıştım. İlk arada Leman Hanım bana, "Keseroğlu, açış konuşmaları ceketsiz yapılmaz. Mutlaka ceketini giymelisin. Bu, toplantılar için doğru ve güzel bir tutum değildir" gibisinden açıklamalarla beni uyarıyordu. Bir daha da Leman Hanımın bu tür toplantılarda önerisini unutmadım. Başka bir söyleyişle de yapılan işin diplomasisi, biçimselliği de göz önüne alınarak yapılmalıydı. Bu yaklaşım Cumhuriyet'in kazanımlarının korunup yaşanması anlamı da taşıyordu.

Leman Hanımın mesleki kitaplarını İstanbul Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümüne bağışlamak istediğini öğrendik. Nitekim kitapları da geldi. Ciltli, tam takım o güne kadar yayımlanmış *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni* dergisi en çok etkileyen parça idi. Türkçe yayınlar yanında özellikle Fransızca yine Leman Hanım tarafından ciltleri yapılmış kitaplar vardı. Fakülteye gelip giderken de kitaplarına göz atardı. Bir gün, kitaplarını Bölümüne vermekle yanlış bir şey yaptığını belirtti. Nedenini de "kimse doğrudan ilgilenmiyor, alanın elinde kalıyor burada" olmuştu. Bana da susmak düşüyordu. Çünkü Kütüphanecilik Bölümü'nün kendine ait bir kütüphanesi yoktu. Bu türden kitaplar da genellikle Bölüm Başkanı odasında yer alıyordu.

Leman Hanım 1993 yılında yalnız yaşadığı evinden Etiler'deki Emekli Sandığı Dinlenme Evi'ne geçti. 2018 yılına kadar da burada kaldı. Küçük odası, girişin solunda küçük kitaplığı, yatağı. Çalışma ve görüşmelerini son zamanlarına kadar da sürdürdü. Bu süre içinde uzun yıllar yöneticiliğini yaptığı İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi üstüne bir kitap hazırladı⁸. Mesleki alanda ve Atatürk konusunda ilkeli tutumundan asla taviz vermeden ciddiyetini sürdürdü.

¹ *Atatürk Kaynakçası: doğumunun 100. Yılında*. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1984. 602 s.

² *İstanbul Üniversitesi Yayınları Bibliyografyası: 1933-1963*. İstanbul: Üniversite, 1966. XXI, 329 s.

İstanbul Üniversitesi Yayınları Bibliyografyası: kitaplar ve makaleler: 1964-1965. İstanbul: Üniversite, 1967. XXI, 184 s.

İstanbul Üniversitesi Yayınları Bibliyografyası: kitaplar ve makaleler: 1966-1973. İstanbul: Üniversite, 1966-1973. 8 c.

İstanbul Üniversitesi Yayınları Bibliyografyası: kitaplar ve makaleler: 1974-1980. İstanbul: Üniversite, 1977-1983. 4 c.

³ *Ord. Prof. Dr. Tefik Salim Sağlam Kütüphanesi Kataloğu. Önsöz Bedi N. Şahsuvaroğlu*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi, 1970. 168 s.

⁴ *Kitap yılı bibliyografyası. Arslan Kaynardag ile birlikte*. İstanbul: Elif yayınları, 1974. 16 s.

⁵ *Dünya Çocuk Yılı'nda (1979) Türkiye'de yayınlanan Çocuk Kitapları Kaynakçası. Ayten Şan ile*. İstanbul, 1981. 199 s.

⁶ *Cumhuriyetimizin 50. Yılı bibliyografyası ve ellinci yıla ilgili çalışmalar*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, 1975. 182 s.; *Cumhuriyetin 50. Yılında İ.Ü. Tıp Fakültesi Yayınları: 1923-1973*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi, 1975. 608 s.

⁷ *Lemaitre, H., A. Thomson. Dört dilde kütüphanecilik terimleri sözlüğü. Türkçe terimleri ekleyen Leman Şenalp*. Ankara: Milli Kütüphane, 1959. LX, 579 s.

⁸ *İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi: başlangıcından günümüze*. Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği Ankara Şubesi, 1998. 73.

İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi: başlangıcından günümüze. 2. bs. Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği Ankara Şubesi, 2001. 81 s.

Leman Hanım ile zaman zaman konuşurken güldüğümüz bir anıyı da burada dile getirmek istiyorum. Bu yazdıklarım Sevgili Yusuf Tavacı tarafından anlatılmıştı. Ankara’da bir Dernek Genel Kurulu ardından akşam hep birlikte müzikli bir yerde yemeğe gidilir. Oyun havasında da sahnede oynanmaktadır. Oynayanlar arasındaki Leman Hanıma garson dikkatlice bakınca, Leman Hanım “ne bakıyorsun oğlum? Kırk yılda bir oynuyoruz işte” der. Garson bakışını değiştirmeden “Belli oliy, belli oliy” der!

Leman Hanım önce Adnan Ötüken’in Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi’ndeki kurslarına yardımcı olarak katılmış, Milli Kütüphane’nin kuruluşunda görev almış, Derleme Müdürlüğü görevini üstlenmiş ve yine Derleme yasasından yararlanan İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi yöneticiliği yapmış, en eski meslek derneğimiz olan Türk Kütüphaneciler Derneğinde 1952, 1954, 1958 yıllarında yönetim kurulu üyeliği, 1957-58 yıllarında Genel Başkanlık görevlerini yürütmüş, Türk kütüphaneciliğinin öncü kişilerinden birisi olmuştur.

Bu güzel insana kütüphanecilik mesleği adına çok şey borçlu olduğumuzu düşünüyorum. Işıklar içinde yatsın.